

Historisch Nieuwsblad 24(2015)6, p. 90-91.

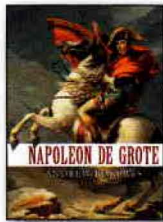
Smachten naar Joséphine

Alledaags leven van Napoleon mooi beschreven

DAT ER NOG STEEDS onthullende biografieën van Napoleon verschijnen komt doordat zo veel bronmateriaal pas lang na zijn dood is vrijgekomen. Enkele memoires van Napoleon-getrouwen op St.-Helena zijn zelfs pas gepubliceerd anderhalve eeuw nadat ze waren opgeschreven, en pas in 2004 kwam er een voorbeeldige uitgave van de 33.000 bewaard gebleven brieven die Napoleon schreef; een derde daarvan was nog niet of slechts in gekuiste vorm openbaar. De Britse historicus Andrew Roberts maakt er geen geheim van dat zijn recent verschenen bijna 1100 pagina's dikke Napoleon-biografie voor een belangrijk deel steunt op die gigantische brievenuitgave.

Tevens claimt hij dankzij deze dankbare bron een 'nieuw Napoleon-beeld' te hebben gecreëerd.

Het aardige van de Napoleon-

Napoleon de Grote

Andrew Roberts
Vertaald door
Roland Fagel &
Claire Leo
1088 p. Prome-
theus, € 39,95

literatuur is dat je zo ongeveer alles kunt beweren, want niemand kan nog beweren dat hij overzicht heeft over alles wat geschreven is. Steeds vaker gaat de discussie hierover: was Napoleon een held of een schurk? Zijn militaire optreden heeft zo'n 3 miljoen doden tot gevolg gehad, en terreur en schade in heel Europa. Anderzijds was hij de stop op de fles van de revolutie en moet ook toegegeven worden dat op veel plekken waar het Franse leger kwam de cultuur opbloeide en wetgeving gestimuleerd werd, ook ter meerdere glorie van het bezette land.

Roberts is zo'n biografie die bijna alle zestig slagvelden waar Bonaparte actief is geweest, bezocht en bestudeerd heeft. En omdat hij zonder meer over

Tijdens het schrijven bewaarde Andrew Roberts een haarlok van Napoleon op zijn bureau. Lees het interview van *Historisch Nieuwsblad* met de historicus op historischnieuwsblad.nl/waterloo.

stilstatische brilje beschildert, zijn de talloze minutieuze beschrijvingen van weer een veldslag of weer een geniale toepassing van een door Napoleon bedachte militaire strategie geen moment saai. Napoleon was op zijn zestiende een van de jongste officieren, en de enige Corsicaanse artillerieofficier in het Franse leger.

De temperamentvolle en ongeduldige officier had ook nog tijd voor heel andere dingen. Hij pende tientallen manuscripten bij elkaar over filosofie, geschiedenis en klassieke literatuur, al zijn die nooit uitgegeven. Roberts maakt duidelijk dat Napoleon iets wilde bereiken als schrijver of filosoof. Dat is zo'n beetje het enige wat hem niet gelukt is.

Zeer overtuigend beschrijft Roberts hoe ongelooflijk Napoleons politieke lenigheid was. Het is nog steeds bizar te constateren dat deze militair, die strikt genomen tot de adel behoorde, de revolutie enthousiast verwelkomde, die vervolgens neersloeg en toch de erfenis van die revolutie als grondslag gebruikte om de absolute heerschappij van Frankrijk naar zich toe te trekken.

In feite is Napoleon ook in zijn *Nachleben* een mysterieuze, ongreepbare figuur gebleven. Napoleon was namelijk ook een lomperik

VERHEVEN

NAPOLEON
KROONT
JOSÉPHINE
ZELF TOT
KEIZERIN
Schilderij door
Jacques-Louis
David uit 1806
(detail). Afbeelding
Image-
select/AKG

die tradities aan zijn laars lapte. Hij liet de paus naar Parijs komen om hem tot keizer te kronen. Op het laatste moment griste hij de kroon uit handen van de Heilige Vader en kroonde zichzelf tot keizer. Hij had een keur aan minnaressen, maar tegelijkertijd predikte hij kuisheid. Hij sprak vrouwen aan op hun jurken als die een te diep decolleté hadden en informeerde of ze wel zelf borstvoeding aan hun kinderen gaven.

Erg geestig beschreven is de hunkering naar zijn vrouw Joséphine met de daarbij behorende jaloezie van Napoleon op veldtocht. Hij zat in Italië, zij in Parijs. Joséphine kreeg elke dag lange brieven, die waarschijnlijk minder indruk op haar maakten dan de minnaar die ze ook dagelijks in haar boudoir ontving. De wereld lag aan zijn voeten, uit ontzag of angst, en in zijn legerkrant *Journal de Bonaparte et des hommes Vertueux* liet hij zinnen drukken als: 'Bonaparte is snel als een lichtflits en slaat toe als een bliksemschicht', maar Joséphine liet hem wachten en smachten.

Roberts heeft een mooi boek geschreven, vooral omdat hij veel van Napoleons alledaagse leven beschrijft. Jammer is wel dat de biograaf 'elke twijfel' over zijn hoofdpersoon wil wegnemen om hem te kunnen betitelen als Napoleon de Grote. Daarmee lijkt dat 'nieuwe Napoleon-beeld' sprekend op de portretten die de keizer van zichzelf liet schrijven in de door hemzelf gecontroleerde kranten of door hemzelf opgerichte tijdschriften.

Hans Renders is directeur van het Biografie Instituut (RUG) en bespreekt elke maand een recent verschenen biografie.